

VALTAKUNNALLINEN HARJOITTELUOPAS

psykologiharjoittelijoille,
harjoittelunohjaajille sekä psykologian
oppiaineille

Psykologiliitto

Päivitetty 23.1.2026

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. HARJOITTELU OSANA PSYKOLOGIAN OPISKELUA	3
2.1 Harjoittelu eri opetusyksiköissä	3
2.2 Opiskelijan valmiudet harjoittelun alkaessa	4
3. PSYKOLOGIHARJOITTELUN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	5
3.1 Harjoittelun tavoitteet ja sisältö	5
3.2 Laillistetun psykologin ammatillisten valmiuksien vähimmäisvaatimukset	6
3.3 EuroPsy-kompetenssit	8
4. HARJOITTELUKÄYTÄNTÖJÄ	8
4.1 Ohjeita harjoittelun ohjaajalle	9
4.1.1 Harjoittelusta annettava palaute	11
4.2 Ohjeita opiskelijalle	11
4.2.1 Harjoittelupalkasta neuvottelemineen	12
4.3 Hyviksi havaittuja käytäntöjä ja tehtäviä liittyen harjoitteluun	14
5. LOPUKSI	15

1. JOHDANTO

Harjoittelijan ottaminen omaan työyhteisöön on hyvä tapa rekrytoida työyhteisöön uusia jäseniä tai hankkia työyhteisön toimintatavat tuntevia sijaisia. Lisäksi harjoittelija on linkki yliopiston ja kentän välillä: opiskelija voi välittää yliopistolta työpaikalle uutta tietoa ja tuoda tutkimustyöhön liittyvää oppia.

Psykologiharjoittelija on erittäin arvokkaan työpanoksen antava lähes valmis psykologi. Siksi harjoittelun on ehdottomasti oltava palkattua koko harjoitteluajalta, eikä palkatonta harjoittelua ei tule ottaa vastaan missään tilanteessa.

Tämä harjoitteluopas on tarkoitettu psykologiharjoittelussa oleville opiskelijoille, harjoittelunohjaajille harjoittelupaikoissa sekä harjoittelusta vastaaville opettajille psykologian opetusyksiköissä. Harjoitteluoppaan on laatinut Suomen Psykologiliitto.

Oppaan tarkoituksena on kerätä psykologiharjoitteluun liittyviä käytäntöjä yksiin kansiin. Se tarjoaamuun muassa tietoa psykologian harjoittelun liittyvästä lainsäädännöstä sekä palkkauksesta. Lisäksi oppaaseen on koottu suositukset harjoittelun tavoitteisiin liittyen - näitä tavoitteita voivat niin opiskelija kuin harjoittelunohjaajakin käyttää apuna harjoittelua suunniteltaessa. Tavoitteiden saavuttamiseksi oppaassa onkin suosituksia myös harjoittelun sisällöksi. Oppaan loppuun on koottupuolestaan eri tahoilta kerättyjä hyviä käytäntöjä, joista harjoittelunohjaajat ja harjoittelusta vastaavat opettajat voivat ottaa mallia.

Laillistetun psykologin oikeudet myönnetään psykologian maisterin tutkinnon pohjalta (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994). Lain myötä myös psykologiharjoittelun merkitys on korostunut. Euroopan psykologiliittojen federaatio EFPA on määritellyt eurooppalaisten psykologien kompetenssivaatimukset, EuroPsy-kompetenssit. Näiden lisäksi Psykonet on määritellyt psykologian maisterin tutkinnon tuottamat kompetenssit vuonna 2023. Harjoittelun osuus näiden ammatillisten valmiuksien ja kompetenssien saavuttamisessa on merkittävä: harjoittelun tarkoituksena on paitsi rakentaa ammatti-identiteettiä, myös syventää opiskelijoiden tiedollisia valmiuksia sekä harjoitella ja kehittää psykologin työhön liittyviä taidollisia valmiuksia, joita ovat muun muassa vuorovaikutukseen, ammatilliseen itsearviointiin ja ammattieettiseen tietoisuuteen liittyvät taidot.

Tämän oppaan nykyisessä versiossa on hyödynnetty aikaisempien vuosien tietojen lisäksi muun muassa aikaisemmin mainittuja Psykonetin koostamia vastavalmistuneen psykologin kompetensseja, psykologiharjoittelijoiden ja psykologien uusinta palkkatietoa ja Suomen

Psykologian Opiskelijain Liiton kanssa käytyjä keskusteluja harjoittelupaikkatilanteesta ja harjoittelijoiden kokemuksista. Oppaaseen on lisätty myös laajennettu osuus palkasta neuvottelemisesta ja vanhentuneita tietoja on kautta linjan päivitetty vastaamaan paremmin psykologiharjoittelun nykypäivää. Suuret kiitokset kaikille teille, jotka olette näiden vuosien aikana ottaneet kantaa harjoitteluun liittyviin kysymyksiin, tätä opasta ei olisi mahdollista tehdä ilman panostanne.

2. HARJOITTELU OSANA PSYKOLOGIAN OPISKELUA

Psykologian kandidaatin ja maisterin tutkinnot ovat laajuudeltaan yhteensä 330 opintopistettä. Psykologien laillistaminen (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994, 5§) tapahtuu psykologian maisterin tutkinnon perusteella. Psykologian maisterin tutkinnosta säädetään asetuksessa yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004), ja sen mukaan koulutukseen sisältyy pakollinen harjoittelu (15 §). Tutkinnon tavoitesuoritusajaksi on yliopistolain 40 § (558/2009) perusteella puoli vuotta suurinta osaa muita maisterin tutkintoja pidempi. Koska yliopistotutkintoja koskevan asetuksen määritelmät ovat varsin yleisellä tasolla, Psykonet on määritellyt vastavalmistuneen psykologin kompetenssit (ks. luku 3.2).

Psykologian kandidaatin ja maisterin tutkinnot koostuvat pääaineopinnoista (psykologian perus-, aine- ja syventävistä opinnoista), valinnaisista opinnoista, yleisopinnoista, kieliopinnoista, metodiopinnoista sekä työelämätaito-opinnoista, joista viimeiseen psykologiharjoittelu kuuluu. Psykologian maisterin tutkinnon sisältö vaihtelee hiukan yliopistojen välillä muun muassa tutkimusintressien mukaisesti. Tarkemmat tiedot psykologian maisterin tutkintovaatimuksista löytyvät opetusyksiköiden nettisivuilta.

- Helsingin yliopisto: <https://www.helsinki.fi/fi/laaketieteellinen-tiedekunta/tutkimus/tieteenalat/psykologian-osasto>
- Itä-Suomen yliopisto: <https://www.uef.fi/fi/yksikko/kasvatustieteiden-ja-psykologian-osasto>
- Jyväskylän yliopisto: <https://www.jyu.fi/fi/kptk/psykologia>
- Oulun yliopisto: <https://www.oulu.fi/fi/hae/maisteriohjelmat/psykologia-psykologian-maisteri>
- Tampereen yliopisto: www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/psykologia
- Turun yliopisto: <https://www.utu.fi/fi/yliopisto/yhteiskuntatieteellinen-tiedekunta/psykologia>
- Åbo Akademi: <https://www.abo.fi/utbildningsprogram/psykologi/>

2.1 Harjoittelu eri opetusyksiköissä

Psykologiharjoittelu on pakollinen osa psykologian maisterin opintoja kaikille pääaineopiskelijoille. Se ajoittuu yleensä opiskelujen loppuvaiheeseen. Pääsääntöisesti muiden ammatillisten opintojen tulee olla suoritettuna ennen harjoittelun aloittamista. Ammatillisten opintojen laajuus sekä sisällöt vaihtelevat hieman yliopiston mukaan, mutta ne ovat kuitenkin suunniteltu antamaan käytännön työssä tarvittavia valmiuksia.

Yhtenäistä kaikille on harjoittelun laajuus ja suoritustapa; 30 opintopistettä vastaava harjoittelu suoritetaan työskentelemällä viisi kuukautta kentällä jollakin psykologian sovellusalueella. Pääsääntöisesti harjoittelijan työ on kokopäiväistä, ja muista järjestelyistä on aina sovittava erikseen harjoittelusta vastaavan opettajan, harjoittelijan ja harjoittelunohjaajan kesken. Psykologiharjoittelija on työsuhteessa harjoittelupaikkaan, eli ennen harjoittelun alkamista on tehtävä kirjallinen työsopimus. Psykologiliiton kannan mukaan harjoittelun on oltava aina palkallista, jotta harjoittelijan työsopimuslain mukainen oikeusturva voidaan varmistaa.

Jokaisessa opetusyksikössä järjestetään harjoittelun aikana opiskelijoille harjoittelunohjausryhmiä (harjoittelunohjausseminaari). Ryhmään osallistuminen on kiinteä osa harjoittelua ja siellä opiskelijalle tarjoutuu mahdollisuus keskustella harjoittelussa esiin tulleista ongelmista ja kysymyksistä sekä vaihtaa kokemuksia opiskelijatovereiden kanssa. Se, kuinka usein harjoittelunohjausryhmät kokoontuvat, ja minkälaisia harjoitteluun liittyviä tehtäviä (esim. harjoittelukertomus, harjoittelusuunnitelma, muut harjoitteluun liittyvät tehtävät) opiskelijat työstävät tapaamisia varten, on yliopistokohtaista. Harjoittelunohjausryhmien yhteiset seminaarit toteutetaan harjoittelijan työajalla. Sen sijaan harjoittelijan muut läsnäoloa vaativat opinnot toteutetaan pääsääntöisesti työajan ulkopuolella.

2.2 Opiskelijan valmiudet harjoittelun alkaessa

Psykologin ammatillisia valmiuksia hankitaan ja harjoitellaan keskeisesti psykologian maisterin tutkintoon sisältyvän harjoittelun aikana. Opiskelijalla tulisi kuitenkin olla jo ennestään runsaasti valmiuksia, joita on opiskeltu ja harjoiteltu yliopiston opetus- tai klinikka- ympäristössä. Näitä perusvalmiuksia ovat esimerkiksi:

- kokemuksia asiakastilanteista, ainakin yksi kokemus aidosta asiakastilanteesta
- psykologisen tapausjäsennyksen perusteet koskien yksilöä, ryhmää ja organisaatiota: keskeisten tiedonhankintamenetelmien tuntemus (haastattelu, havainnointi, testaus)
- tietoa psykologisista toimenpiteistä
- lausunnon kirjoittamisen perusteet
- vuorovaikutustaidot
- harjoitusta tiedon soveltamisesta käytännön tilanteissa
- ammattietiikan ja tietosuojakysymysten tuntemus
- ammatillinen itsearviointi

3. PSYKOLOGIHARJOITTELUN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Harjoittelun keskeisenä tavoitteena on kehittää psykologin työtehtävissä tarvittavia ammatillisia valmiuksia. Sen vuoksi on määritelty paitsi harjoittelunsa aloittavan opiskelijan perusvalmiudet (ks. 2.2), myös laillistettavan psykologin ammatilliset vähimmäisvalmiudet (ks. 3.2). Vertaamalla harjoittelijan lähtötasoa valmiin psykologin tietotaidon vähimmäistavoitetasoon saadaan käsitys siitä, millaisia asioita harjoittelun aikana tulisi harjoitella ja oppia. Vaatimusluetteloita harjoittelua aloittavan opiskelijan ammatillisista valmiuksista ja laillistetun psykologin ammatillisista valmiuksista voidaan käyttää myös esimerkiksi:

- koulutuksen suunnittelun apuvälineenä koulutusohjelmissa
- koulutusohjelmien ja harjoittelupaikkojen tavoitteiden asetteluun apuna
- opettajien ja opiskelijoiden vuoropuhelussa
- opiskelijoiden oman oppimisen seurannan tukena
- harjoitteluun liittyvien taloudellisten tekijöiden ajamisen apuna

3.1 Harjoittelun tavoitteet ja sisältö

Tiedollinen perusta (vrt. 3.2.) ja suuri osa taidollisestakin perustasta on jo hankittu ennen harjoittelua. Harjoittelussa tiedot ja taidot syvenevät ja kehittyvät. Esimerkiksi ammattieettinen tietämys voi kehittyä kohti ammattieettistä tietoisuutta, tutkimusmenetelmien omakohtaista käyttöä harjoitellaan, tiedot ilmiöistä kehittyvät tunnistamisen taidoiksi jne. Edellytys tälle harjoittelussa tavoitettavalle laadulliselle muutokselle on, että harjoittelija saa toimia työtehtävissään itsenäisesti ja saa säännöllisesti niin tiedollista kuin taidollistakin ohjausta kokeneelta psykologilta. On kuitenkin syytä korostaa, että psykologian ala kehittyy jatkuvasti ja tietojen ja taitojen kehittymistä tapahtuu läpi koko työuran.

Harjoittelun tavoitteet ovat osin kaikille samoja, osin yksilöllisiä harjoittelijasta ja harjoittelupaikasta riippuvia. Myös harjoittelun sisältö muotoutuu aina yksilöllisesti riippuen harjoittelijasta, harjoittelupaikasta ja ohjaajasta, mutta siltä edellytetään kuitenkin aina tiettyjä asioita: harjoittelijan on päästävä muun muassa perehtymään yksilön ja yhteisön arviointiin, ohjaus-, neuvonta-, hoito- ja kuntoutusmenetelmiin, psykologisten palvelujen järjestelmien toimintaan sekä psykologin työn eettisiin lähtökohtiin ja velvoitteisiin. Harjoittelun aikana tulee oppia jo omaksuttujen tietojen ja taitojen käyttöä käytännön työtilanteessa sekä runsaasti uusia työtaitoja. Lisäksi harjoittelijan on hyvä oppia tunnistamaan, mitä tietoja ja taitoja tarvitsee voidakseen kehittyä myös jatkossa työntekijänä. Harjoittelussa opitaan myös työskentelemään yhteistyössä muiden ammattiryhmien kanssa sekä omassa työyhteisössään että

vuorovaikutustilanteissa eri organisaatioiden kanssa. Käytännössä jokaisen harjoittelijan kohdalla on siis huolehdittava ainakin seuraavien asioiden toteutumisesta:

- opiskelija toteuttaa useita aitoja asiakastilanteita
- opiskelija osallistuu moniammatillisiin kokouksiin (esim. hoitotiimit, neuvottelut, rekrytoinnin työpalaverit yms.)
- opiskelija hoitaa itsenäisesti (ohjattuna) vähintään yhden interventioprosessin
- opiskelija laatii useita lausuntoja tai vastaavia yhteenvetoja
- opiskelija pitää ainakin yhden koulutustilaisuuden tai esitelmän työpaikan henkilöstölle tai muulle vastaavalle ryhmälle, toisin sanoen harjoittelee psykologien erityisosaamisen viestittämistä muille ammattiryhmille

Näiden vaatimusten lisäksi suositellaan, että opiskelija laatii ainakin kahdesta työkokonaisuudesta päiväkirjan, joka noudattaa alempana kuvattua työprosessin rakennetta (Liite 1). Suositeltavaa on, että päiväkirjaus aloitetaan harjoittelun alussa, koska näin opiskelijan mielikuva prosessin eri vaiheista vahvistuu ja jäsentynyt oppiminen tehostuu. Päiväkirjauksia käsitellään harjoittelunohjaajan kanssa ja/tai yliopiston harjoittelunohjausseminaarissa.

3.2 Laillistetun psykologin ammatilliset valmiudet

Tämän osion tarkoituksena on selventää laillistetun psykologin ammatillisia valmiuksia pohjautuen Psykonetin määrittelemiin valmistuneen psykologin kompetensseihin (2023). Näiden kompetenssien mukaan psykologin osaaminen jaetaan peruskompetensseihin, jotka vastaavat kysymykseen ”miten psykologi toimii”, ja toiminnallisiin kompetensseihin, jotka vastaavat kysymykseen ”mitä psykologi tekee”. Koska nämä kompetenssit ovat varsin laajat tämän harjoitteluoppaan tarpeisiin, tässä oppaassa esiintyvät taidolliset ja tiedolliset valmiudet muodostavat tiivistetyn version Psykonetin ammatillisista kompetensseista.

Psykologilta vaadittavia ammatillisia valmiuksia voidaan tarkastella psykologin työprosessin osien kontekstissa. Kuvaus sopii suhteellisen kattavasti kaikenlaisiin asiakastyötilanteisiin, olipa kohteena yksilö, ryhmä tai organisaatio ja tehtävänä tutkimus, arviointi, neuvonta, kuntoutus tai hoito.

Psykologin työprosessin osat:

- 1) ongelman tunnistaminen ja analysointi
- 2) tiedonkeruu a) tapauksesta ja b) ilmiöstä
- 3) tavoitteiden asettaminen
- 4) toimenpiteiden kohteen valinta

- 5) strategioiden ja menetelmien valinta
- 6) toimenpiteet
- 7) palaute, seuranta, arviointi

Harjoittelun jälkeen opiskelijan taidot ovat usein jo lähellä vastavalmistuneen psykologin taitoja. Harjoittelun tarkoitus onkin tukea opiskelijaa erityisen tehokkaasti psykologin taidollisten valmiuksien kehittämisessä, niin että hän pystyy toteuttamaan yllä olevat psykologin työprosessin osat itsenäisesti. Tämän edistämiseksi harjoittelija ja ohjaaja voivat esimerkiksi käydä yhdessä kohta kohdalta läpi psykologin ammatillisten valmiuksien vähimmäisvaatimuksia ja niiden avulla määritellä työtehtävät siten, että taidollisten valmiuksien eri osa-alueet kehittyvät ja tiedolliset valmiudet täydentyvät tarvittavilta osin.

Tiedolliset valmiudet

- tiedot ihmisen psyykkisestä rakenteesta (sekä kognition että aivojen tasolla), toiminnasta ja kehityksestä
- tietoa psyykkisten häiriöiden kehittymisestä ja tunnusmerkeistä
- tietoa psykologien erityisosaamisesta ja psykologisen tiedon luotettavuudesta, yleistettävyydestä ja rajoitteista
- tietoa ihmisestä yhteisön jäsenenä
- tietoa keinoista ja menetelmistä psyykkisen muutoksen aikaansaamiseksi
- psykologin ammattieettisten periaatteiden tuntemus
- tietoa psykologian eri aloilla käytettävien tutkimus- ja interventiomenetelmien keskeisistä ominaisuuksista
- psykologin toimintaa koskevan keskeisen lainsäädännön tuntemus
- tietoa keskeisistä palvelujärjestelmistä ja psykologien roolista niissä

Taidolliset valmiudet

- valmius tunnistaa ja problematisoida psykologisia ilmiöitä
- valmius kerätä luotettavaa tietoa tapauksesta ja tilanteesta
- valmius käyttää joitakin yleisimpiä psykologisia testejä
- valmius soveltaa tietoja käytännön ongelmiin
- valmius suunnitella interventioita ja muita vastaavia jatkotoimenpiteitä
- valmius tunnistaa omia voimavaroja sekä käyttää palauttamisen ja tuen keinoja työssä jaksamisen ylläpitämiseksi
- valmius toteuttaa joitakin interventioita ja muita vastaavia jatkotoimenpiteitä

- vuorovaikutustaidot: perusvalmiuksia kahdenkeskiseen, ryhmän ja yhteisön vuorovaikutukseen
- valmius suullisesti ja kirjallisesti kommunikoida alan erityisasiantuntemusta useille ihmisryhmille
- valmius reflektoida ja arvioida itseään ammatillisesti
- valmius osallistua psykologisten palvelujen ja toimintamallien suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen

3.3 EuroPsy-kompetenssit

Yllä määritellyt valmiudet ovat linjassa EFPA:n (European Federation of Psychologists' Associations) määrittelemien ammatissa toimivan psykologin kompetenssien kanssa. Nämä jaetaan ensisijaisiin (20 kpl) ja avustaviin (8 kpl). Ensisijaiset kompetenssit jaetaan edelleen kuuteen toiminnalliseen peruskompetenssiin, joiden hallintaa tulisi harjoitella jo harjoittelun aikana.

- 1) Psykologinen tavoitteen määrittely
- 2) Psykologinen henkilö- ja tilanearviointi
- 3) Psykologisen toiminnan kehittäminen
- 4) Psykologiset interventiot
- 5) Oman psykologitoiminnan arviointi
- 6) Psykologin työssä tarpeelliset kommunikaatiotaidot

Peruskompetenssien hallintaa voi kehittää ja arvioida harjoittelussa esimerkiksi EuroPsy:n työnohjaajan lomakkeen avulla (Liite 2). Myös avustaviin kompetensseihin on harjoittelijan ja ohjaajan hyvä perehtyä (EuroPsy Regulations July 2025 -asiakirja), sillä ne ovat edellytys EuroPsy-pätevyyden saavuttamiselle. Työnohjaajan lomaketta käyttäessä tulee kuitenkin huomioida, ettei psykologin tutkintoon sisältyvässä harjoittelussa tarvitse saavuttaa vielä tasoja 3 tai 4 eikä työskentelyn itsenäisyyttä tule varsinaisesti arvioida; se on harjoittelun ajaksi hyvä arviointikeskustelun ja työnohjauksen virike. Oppilaitos ei kerää lomakkeita. Harjoittelijan on hyvä huomata, että EuroPsy-pätevyyden hakemista varten tarvittavaan vuoden ohjattuun käytännön työkokemukseen voi sisällyttää myös harjoittelun.

4. HARJOITTELUKÄYTÄNTÖJÄ

Kullakin harjoittelupaikalla tulisi olla harjoittelun sisällöistä ja käytännöistä oma suunnitelmansa, joka perustuu analyysiin psykologin työtehtävistä kyseisessä toimipaikassa. Opiskelijan on harjoitteluaikanaan opittava työpaikkansa psykologin toimenkuvaan kuuluvat tehtävät mahdollisimman laaja-alaisesti. Samalla pyritään hahmottamaan kokonaiskuvaa psykologin ammattikäytännöstä kyseisellä toimialalla sekä kyseisen työtehtävän merkitystä psykologisen

toiminnan kokonaiskentässä. Harjoittelu ei saa olla yksipuolista saman asian toistoa, psykologin omien työtehtävien siirtoa harjoittelijalle tai pelkkää pisteytystä ja toimistoluonteista työtä muutoin kuin työprosessin osana (ei esimerkiksi arkistointia, kirjaston järjestämistä tms.). Harjoittelijalla saa teettää vain sellaisia töitä, joita työpaikan psykologitkin tekevät.

4.1 Ohjeita harjoittelunohjaajalle

Harjoittelijalle on nimettävä kirjallisesti kokenut, vähintään kaksi vuotta itsenäisesti ja kokopäiväisesti ohjattavalla alalla työskennellyt psykologi harjoittelunohjaajaksi. Suositeltavaa olisi, että harjoittelija laatii harjoittelun alussa henkilökohtaisen *oppimissuunnitelman*, joka käydään läpi ohjaajan kanssa. Ohjaaja selvittää opiskelijan psykologivalmiuksien lähtötasoa ja auttaa realististen tavoitteiden laatimisessa. Harjoittelija ja ohjaaja seuraavat oppimisen etenemistä ja harjoittelun lopuksi arvioivat yhdessä suunnitelman toteutumista. Oppiminen etenee jaksottaisesti, joten perehdyttämisen jälkeen on tärkeää antaa harjoittelijalle mahdollisuus aluksi vain seurata muiden työskentelyä. Tämän jälkeen harjoittelija voi alkaa työskennellä itsenäisesti ohjaajan kanssa ja lopussa hän voi siirtyä itsenäiseen työskentelyyn. Nämä kaikki vaiheet olisi hyvä liittää oppimissuunnitelmaan. Ohjaajan vastuulla on myös perehdyttää harjoittelija tehtäviinsä ja tiedottaa häntä suurista muutoksista työyhteisössä. Ennen harjoittelujaksoa ohjaajan on syytä tarkastaa työntäjän harjoittelijan palkkaamiseen liittyvät käytännöt: joissakin työpaikoissa harjoittelijalta vaaditaan rikosrekisteriote, esimerkiksi työskenneltäessä lasten kanssa. Harjoittelijan tekemät merkinnät virallisiin potilasasiakirjoihin tarkistaa koko harjoittelun ajan ohjaaja tai tämän valtuuttama henkilö (STM:n asetus 298/2009 ja 104/2008).

Työnohjaus on harjoittelunohjauksen keskeinen työmuoto. Harjoittelija ja ohjaaja sopivat yhdessä viikoittaisesta työnohjauksesta. Työnohjaukseen tulisi varata aikaa vähintään kaksi tuntia viikossa. Työnohjauksessa käsitellään työssä vastaantulevia välittömiä tilanteita ja pulmia niissä, mutta myös pohditaan ja seurataan harjoittelijan omaa oppimisprosessia. Aikaa olisi hyvä käyttää myös syvempään pohdiskeluun liittyen psykologina työskentelyyn, asiakkaiden kohtaamiseen ja niissä tilanteissa syntyneiden tunteiden ja ajatusten käsittelyyn. Työnohjausaika on rauhoitettava muulta toiminnalta ja ohjaajan tulee saada organisaationsa tuki työnohjausajan järjestämiseksi. Tavoitteena on, että työnohjaus tukee harjoittelijaa ammatillisessa kehittämisessä, mutta myös, että harjoittelija osaa käyttää työnohjausta etsiessään tarpeellista tietoa ja tukea työskentelynsä arvioimisessa.

Työnohjaus vaatii suunnitelmallisuutta, säännöllisyyttä ja jatkuvuutta. Varsinaisen työnohjauksen lisäksi harjoittelijalle saattaa tulla eteen tilanteita, joissa hän tarvitsee akuuttia konsultointia, varsinkin harjoittelun alkuvaiheessa. Konsultointi ei kuitenkaan voi korvata työnohjausta. Konsultointimahdollisuuksien riittävydestä tulee pitää huolta koko harjoittelun ajan ja konsultaatiota voi antaa työpaikalla myös muu kuin oma ohjaaja.

Harjoittelunohjaaja varmistaa, että harjoittelijalla on sopivasti töitä. Tätä on hyvä arvioida

harjoittelijan kanssa harjoittelun aikana. Suositeltava tapa on esimerkiksi kehityskeskustelun käyminen harjoittelijan ja ohjaajan kesken, kun harjoittelu on kestänyt noin kuukauden. Tässä ajassa harjoitteliija on saanut tuntuman tehtäviinsä ja voi arvioida, mikä on hänelle sopiva työtahti. On hyvä myös muistaa, että harjoittelu on työssä oppimista, perehtymistä ja tutustumista, joten oppimiseen on varattava etenkin alkuvaiheessa enemmän aikaa. Harjoittelijan tiedot ja taidot karttavat harjoittelun kuluessa ja harjoittelijan työpaikalleen tarjoama työpanos on harjoittelun loppuvaiheessa lähellä vastavalmistuneen psykologin työpanosta.

Harjoittelijan ottaminen omaan työyhteisöön on hyvä tapa rekrytoida työyhteisöön uusia jäseniä tai hankkia työyhteisön toimintatavat tuntevia sijaisia. Lisäksi harjoittelija on mainio linkki yliopiston ja kentän välillä: opiskelija voi välittää yliopistolta työpaikalle uutta tietoa ja tuoda tutkimustyöhön liittyvää oppia.

Millainen on hyvä harjoittelunohjaaja?

- Harjoittelunohjaaja antaa tilaa harjoittelijalle ja tukee hänen aktiivisuuttaan.
- Hän arvioi jatkuvasti työnohjaussuhdetta, omaa ohjaamistaan ja harjoittelijan edistymistä
- Hän antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavasti.
- Hän on rauhallinen, kärsivällinen ja kannustava.
- Hänellä on realistinen käsitys ajankäytöstä: mitä muuta työhön kuuluu kuin varsinaiset asiakaskontaktit.
- Hän antaa riittävän tuen harjoittelijalle, kuitenkin niin, että harjoittelijalla on mahdollisuus itsenäiseen päätöksentekoon ja ajankäytön suunnitteluun. Harjoittelunohjaaja toimii mallina: millaisen tiedon varassa psykologi toimii, epävarmuuden sieto, mitkä asiat liittyvät yhteen, mikä on olennaista jne.
- Hän pitää keskustelevan ja kuuntelevan otteen: vastaako ohjaus harjoittelijan tarpeita, mikä työmäärä tai mitkä asiat kuormittavat tai stressaavat milläkin hetkellä.
- Hän osaa käsitellä vaikeita kysymyksiä ja tunteita.
- Hän perehdyttää harjoittelijan työyhteisöön.
- Hän sopii harjoittelunohjauksen käytännöistä esimiehensä kanssa.

Harjoittelunohjaajille järjestetään joissakin yliopistoissa omien opiskelijoiden ohjaajille seminaareja, joissa perehdytetään harjoittelunohjaukseen liittyviin asioihin. Yliopistoverkosto Psykonet järjestää säännöllisesti valtakunnallisen koulutustilaisuuden harjoittelunohjaajille. Näihin kannattaa osallistua erityisesti, mikäli ohjaa ensimmäistä kertaa tai pitkästä aikaa. Ohjaajille tarkoitettut seminaarit ovat hyvä mahdollisuus saada motivaatiota ja uusia näkökulmia paitsi

ohjaamiseen, myös omaan työhön. Yliopistojen paikallisista tilaisuuksista tiedotetaan harjoittelijoiden kautta ja Psykonetin järjestämistä koulutuksista Psykologiliiton kautta.

4.1.1 Harjoittelusta annettava palaute

Harjoittelijan tulee saada palautetta työskentelystään koko harjoittelun ajan. Harjoittelun päättyessä harjoittelija ja ohjaaja voivat yhdessä ja erikseen arvioida tavoitteisiin pääsyä oppimissuunnitelman perusteella. Harjoittelijalle annettavan palautteen tulisi olla luonteeltaan sellaista, että sen kautta on mahdollista saada käsitys sen hetkisistä vahvuuksista ja toisaalta niistä osa-alueista, joissa tarvitaan vielä lisäharjoitusta. Palaute lisää oppimismotivaatiota ja sitä on hyvä antaa koko harjoittelun ajan, jotta harjoittelija osaa kiinnittää huomiota työskentelyssään erityisesti niihin asioihin, jotka kaipaavat vielä harjoitusta.

4.2 Ohjeita opiskelijalle

Harjoittelupaikan hankkimisesta useimmissa yliopistoista vastaa opiskelija itse. Harjoittelupaikka tulee kuitenkin olla koulutusohjelman hyväksymä. Harjoittelupaikan hankkiminen kehittää työnhakutaitoja, jotka ovat tärkeitä myöhemmän työllistymisen kannalta. Harjoittelupaikan hakeminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. Kannattaa miettiä omia kiinnostuksen kohteita, mutta on hyvä myös muistaa, että harjoittelupaikka ei vielä ole ensimmäinen työpaikka. Työn saamisen ja eri aloille sijoittumisen kannalta ei siis ole ratkaisevaa, missä paikassa on harjoitellut pakollisen harjoittelunsa. Harjoittelun tarkoituksena on harjoitella ja kehittää psykologin työssä tarvittavia ammattitaitoja siten, että sen aikana perehdytään yhteen sovellusalaan aktiivisesti ja ohjatusti työskennellen.

Löydettyäsi harjoittelupaikan, huolehdi ainakin seuraavista asioista:

- Sovi itsellesi harjoittelunohjaaja. Harjoittelun ohjaajan tulee olla työpaikan kokenut, laillistettu psykologi. Työnohjaukseen olisi suositeltavaa varata vähintään 2 h/vko. Ohjausajat kannattaa sopia etukäteen esimerkiksi aina samana päivänä jasamaan kellonaikaan. Harjoittelijalla on oikeus työnohjaukseen!
- Ota selvää koulutusohjelmasi harjoittelunohjausryhmistä. Tiedot tarvittaessa työnantajaasi siitä, että ne ovat harjoittelun kannalta tärkeää työnohjausta ja siksi suositeltavaa toteuttaa työajalla.
- Sovi harjoittelun ajankohta.
- Sovi palkasta (lue tätä varten kohta 4.2.1).
- Muista kysyä koulutusohjelmaltasi/yliopistoltasi mahdollisuutta hakea ja saada harjoittelutukea.
- Sovi työajasta (sama kuin työpaikan muillakin psykologeilla).

- Sovi lomarahaa- ja lomakäytännöistä.
- Tee työsopimus! Työsopimuksesta tulee käydä ilmi kaikki edellä mainitut asiat.
- Muista, että työttömyyskassaan kannattaa liittyä jo harjoitteluaikana.

Ennen harjoittelua on hyvä miettiä omia tavoitteita ja odotuksia harjoittelua kohtaan. Näistä tavoitteista ja odotuksista kannattaa keskustella harjoittelunohjaajan kanssa. Kannattaa myös keskustella harjoittelunohjaajan kanssa siitä, mitä odotuksia harjoittelunohjaajalla ja harjoittelupaikalla on harjoittelijaa kohtaan. Ennen harjoittelun alkua on syytä tutustua harjoittelupaikan suosittelemaan kirjallisuuteen. Kirjallisuusvinkkejä kannattaa kysyä harjoittelupaikan psykologilta tai samassa paikassa aikaisemmin harjoitelleelta opiskelijalta. Harjoittelusta saatavan hyödyn lisäämiseksi on tärkeää kerrata ammatillisissa opinnoissa, luennoilla ja harjoituksissa esiin tulleet harjoittelupaikan kannalta oleelliset asiat, kuten käytettävät tutkimusmenetelmät. Harjoittelun aikana harjoittelija voi pitää päiväkirjaa esimerkiksi asiakkaistaan, työtehtävistään, työn itsenäisyydestä, työnohjauksesta, työmenetelmistä, tutustumiskohteistaan, saamastaan koulutuksesta ja lukemastaan kirjallisuudesta. Päiväkirjan pitäminen helpottaa monissa koulutusohjelmissa harjoittelun lopuksi vaaditun harjoittelukertomuksen laadintaa.

Kun psykologiharjoittelusi on kunnialla ohi, muista pyytää sinua ohjanneelta psykologilta kunnan työtodistus. Työtodistuksesta on hyvä käydä ilmi harjoittelun ajankohta, työnkuvasi harjoittelussa, käyttämäsi menetelmät ja arvio siitä, kuinka hienosti olet harjoittelusi suorittanut! Sen lisäksi, että työtodistuksesta on apua työnhaussa, useat yliopistot vaativat sen, jotta harjoittelu voidaan katsoa suoritetuksi.

4.2.1 Harjoittelupalkasta neuvottelemine

Psykologiharjoittelija on erittäin arvokkaan työpanoksen antava lähes valmis psykologi. Siksi harjoittelun on ehdottomasti oltava palkattua koko harjoitteluajalta, eikä palkatonta harjoittelua ei tule ottaa vastaan missään tilanteessa. Psykologiliiton opiskelijoiden palkkakyselyssä (2025) kaikki kyselyyn vastanneet saivatkin harjoitteluajalta palkkaa. Kaikkien vastanneiden harjoittelupalkka oli myös pysynyt samana harjoittelun alusta loppuun saakka.

Psykologiliiton palkkasuositus harjoittelijalle on **2/3 siitä palkasta, jota vastavalmistunut psykologi saisi** kyseisessä työpaikassa. Tämä suositus vaihtelee työnantajan ja sovellusalan mukaan. Esimerkiksi liiton syksyllä 2025 tekemän palkkatutkimuksen ja siihen perustuvien sektorikohtaisten palkkasuositusten mukaan harjoittelupalkkasuosituksesi olisivat:

Hyvinvointialuesektorilla **2984 €/kk**

Valtiosektorilla **2339 €/kk**

Kuntasektorilla **2686 €/kk**

Yksityissektorilla **3000 €/kk**

Yliopistosektorilla **2308 €/kk**

Tarkista voimassa olevat palkkasuosituks¹ ja niihin kytkeytyvät harjoittelupalkkasuosituks¹ aina liiton verkkosivuilta.

Palkan määrä ei ole yhdentekevä myöskään siitä näkökulmasta, että se kytkeytyy työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työssäoloehtoon, jonka perusteella kertyy oikeus ansiosidonnaiseen päivärahaan, jos henkilö kuuluu työttömyyskassaan. Työttömyyskassaan kannattaakin liittyä viimeistään heti harjoittelun alettua, jotta kaikki harjoittelukuukaudet tulee hyödynnettyä työssäoloehdon kerryttämiseksi. Työssäoloehdon täyttymisellä tarkoitetaan sitä, että sinun on pitänyt työskennellä riittävän pitkään ja saada työstä riittävän suurta palkkaa, jotta oikeus ansiosidonnaiseen päivärahaan voi syntyä. Esimerkiksi vuonna 2026 minimipalkan tulee olla 1463 euroa/kk TAI virka- ja työehtosopimuksen mukainen. Lue lisää työttömyysturvasta [työttömyyskassa Otteen verkkosivuilta](#). Kassan jäseneksi liittymisohjeet löydät Psykologiliiton verkkosivuilta.

Yleisimmin harjoittelu suoritetaan hyvinvointialueilla, joilla voimassa oleva työ- ja virkaehtosopimus, SOTE-sopimus, määrää, että viimeistään kolmen kuukauden jälkeen maksettavan minimipalkan tulee olla 1880,37 eur/kk. Minimipalkka nousee yleiskorotusten myötä, joten tarkista summa vielä Psykologiliiton verkkosivuilta.

Psykologiliiton vuoden 2025 opiskelijoiden palkkakyselyssä huomattiin, että osa harjoittelijoista ei ollut saanut ensimmäisiltä kuukausilta vähimmäispalkan mukaista summaa, joten tämän neuvottelemisessa tulee olla erityisen tarkka.

Palkasta neuvottelemisessa kannattaa ottaa huomioon muun muassa seuraavia asioita:

- Mikäli harjoittelupaikka pyytää palkkatarjousta, niin tarjoa suurempaa summaa kuin oma ”ideaalipalkkasi” olisi.
- Kysynnän ja tarjonnan laki pätee myös työmarkkinoilla: jos haet seudulle, jossa harjoittelijatarjontaa on vähän, pystyt todennäköisemmin neuvottelemaan hintasi korkeammalle.
- Vetoa Psykologiliiton palkkasuosituksiin.
- Neuvottelet omasta palkkastasi. Vaikka harjoittelupaikassa olisi joku ”yleinen harjoittelupalkkaus”, niin sinun voi olla mahdollista neuvotella myös omiin henkilökohtaisiin ominaisuuksiisi (hankittu taito, kielitaito, aikaisempi työkokemus, yms.) vedoten palkkaasi korkeammaksi.

- Muista, että Liiton jäsenenä voit tarkistuttaa työsopimuksesi ja sinulle annetun palkkatarjouksen esimerkiksi opiskelijaneuvonnassa tai liiton lakineuvonnassa.
- Mikäli harjoittelupaikkasi on yksikkö, jossa työtehtävät ovat selvästi haastavampia kuin monissa muissa vastaavissa harjoittelupaikoissa, niin voit myös käyttää tätä perusteena korkeamman palkan vaatimiselle.

Palkasta neuvottelemisen kannattaa, sillä se hyödyttää sekä harjoittelijaa että koko psykologiyhteisöä! Palkkaneuvotteluihin voi aina kysyä neuvoa Psykologiliiton opiskelijapromoottorilta (opiskelijaneuvonta@psyli.fi). Lisäksi Psykologiliiton Maisterimiiteissä jaettavasta ”Tietoa työelämästä psykologian opiskelijoille” -oppaasta voi löytää vielä lisää informaatiota työelämästä ylipäätään.

4.3 Hyviksi havaittuja käytäntöjä ja tehtäviä liittyen harjoitteluun

Seuraavia psykologin ammatti-identiteetin luomiseen, psykologina toimimiseen sekä omaan persoonaan liittyviä teemoja harjoittelija voi pohtia ohjaajan kanssa, yliopiston seminaareissa, pienryhmissä tai kirjoitetuissa esseissä.

Ammatillisen suhteen rakentuminen

- miten kontakti rakentuu asiakkaan kanssa
- miten tilanteita tulkitaan asiakastyössä ja mitkä ovat vuorovaikutuksen keskeiset sisällöt
- millainen suhde asiakkaalla on työntekijään eli harjoittelijaan

Omien vastatunteiden ja -reaktioiden kuvaaminen

- millaisia tunteita ja ajatuksia herännyt asiakassuhteissa
- miten asiakasta voi ymmärtää omien kokemusten ja itsetiedostuksen kautta

Organisaation arvot ja normit

- miten omat arvot henkilökohtaisesti ja psykologin työssä sopivat yhteen asiakkaan, työpaikan ja yhteiskunnan arvojen kanssa
- miten toimipaikka tai organisaatio toimii suhteessa sen julkilausuttuun tehtävään

Työhyvinvointi

- miten erottaa työaika ja vapaa-aika
- miten onnistua välttämään työasioiden ”kotiin vieminen”
- miten pitää huolta omasta työhyvinvoinnista ja jaksamisestaan

Harjoittelujaksosta saatavia hyötyjä voi maksimoida myös seuraavilla menetelmillä, jotka ovat käytössä useimmilla yliopistoilla.

Harjoitteluinfo

Infotilaisuus harjoitteluun meneville on hyvä järjestää koulutusohjelman opiskelijoille hyvissä ajoin. Infossa kerrotaan harjoittelutuen saamisen mahdollisuuksista, harjoittelupaikan hakemisesta sekä käytännön asioista, jotka tulee tehdä opintojen ja harjoittelupaikan suhteen, kun paikka on varmistunut. Yliopiston olisi hyvä tukea harjoittelupaikan hankkimisessa opiskelijoita mahdollisimman paljon, sillä psykologiharjoittelua ei voi jättää tekemättä, mikäli koulutusohjelmasta haluaa valmistua.

Pienryhmät

Pienryhmätyöskentely on monissa koulutusohjelmissa hyväksi havaittu psykologiharjoittelua tukeva toimintamuoto. Samaan aikaan harjoittelemassa olevien itse perustamissa pienryhmissä voi vaihtaa kokemuksia harjoittelusta ja saada toisilta tukea. Myös erilaisista psykologin töistä ja työpaikoista saa tietoa. Jokainen harjoittelija huolehtii itse, että kuuluu johonkin pienryhmään.

Harjoittelupaikkaan etukäteen tutustuminen ja harjoittelusuunnitelman tekeminen

Ennen harjoittelun alkua opiskelijan ja ohjaajan on hyvä tavata toisiaan ja käydä läpi harjoittelujen sisältöjä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus orientoitua harjoitteluun esimerkiksi lukemalla kirjallisuutta ja tutustumalla harjoittelupaikassa käytettäviin testeihin. Normaali perehdytys on myös keskeinen osa harjoittelua.

Harjoittelunohjaajien tapaaminen yliopistolla

Harjoittelunohjaajien ja koulutusohjelmien yhteistyön kehittämiseksi yhteiset tapaamiset ovat hyödyllisiä. Tapaamisissa ohjaajat voivat tavata toisiaan ja vaihtaa kokemuksia ja koulutusohjelma saa tärkeää tietoa kentältä harjoittelujen sujumisesta. Yliopiston järjestämä koulutus- tai seminaaripäivä kiinnostavasta aiheesta on mukava tapa kiittää ohjaajia arvokkaasta työstä.

5. LOPUKSI

Harjoittelu on olennainen osa opiskelua ja psykologin ammattiin valmistumista. Tämän oppaan toivotaan antavan käytännön tietoa liittyen psykologiharjoitteluun, sen järjestämiseen ja siihen valmistautumiseen. Oppaaseen on kerätty tietoa, ajatuksia ja hyviksi koettuja käytäntöjä psykologian koulutusohjelmilta, ohjaajina toimineilta psykologeilta sekä harjoittelun suorittaneilta opiskelijoilta. Pyrimme oppaassa tuomaan esille myös niitä odotuksia ja velvollisuuksia, joita harjoittelun eri osapuolille kuuluu – eli mitä harjoitteluun

tulevalta opiskelijalta voi odottaa ja mitä hän puolestaan voi odottaa ohjaajaltaan.

Psykologian opetusyksikön tehtävä on antaa opiskelijalle teoreettiset valmiudet psykologin ammattia varten ja harjoittelunohjaaja puolestaan antaa oman asiantuntijuutensa sekä käytännön tietonsa ja taitonsa harjoittelijan käyttöön työpaikallaan. Opiskelijan tehtävä on ennen harjoittelua perehtyä tulevaan harjoittelupaikkaansa ja harjoittelussa ollessaan oppia ja omaksua, kysellä, ihmetellä sekä kokeilla jo opittuja taitoja. Tärkeää on, että kaikki kolme tahoa – oppiaine, opiskelija ja ohjaaja – valmistautuvat mahdollisimman hyvin tulevaan psykologiharjoitteluun ja toimivat yhteistyössä keskenään. Tämä takaa parhaan lopputuloksen sekä harjoittelijalle itselleen, että psykologien ammattikunnalle tiedoiltaan ja taidoiltaan pätevien psykologien valmistumisena.

Toivottavasti oppaasta on apua ja se vastaa joihinkin niistä kysymyksistä, joita sekä harjoittelijalle että ohjaajalle herää. Sekä ohjaajien että psykologian oppiaineiden toivotaan saavan oppaasta myös ideoita ja ajatuksia siihen, miten harjoitteluun liittyviä asioita voi toteuttaa omalla työpaikalla ja miten harjoitteluun liittyviä ja siihen valmentavia opintoja voisi kehittää. Antoisia hetkiä harjoittelun parissa!

Tätä lomaketta voidaan käyttää psykologian opiskelijan harjoittelussa. Kunkin työprosessin vaiheen kohdalle voidaan kirjata, milloin tämä vaihe on alkanut, millaisia työtehtäviä se on sisältänyt, millaisia tietoja/johtopäätöksiä/tuloksia on saatu sekä mahdollisesti arvio siitä, miten osavaiheen toteutus onnistui ja miksi.

1. Ongelman tunnistaminen ja analysointi

2. Tiedonkeruu a) tapauksesta ja b) ilmiöstä

3. Tavoitteiden asettaminen

4. Toimenpiteiden kohteen valinta

5. Strategioiden ja menetelmien valinta

6. Toimenpiteet

7. Palaute, seuranta, arviointi

Psykologin työnohjaajan arviointilomake

LIITE 2

Ohjattava henkilö _____

Ohjauksen ajankohta _____ Yhteensä _____ v _____ kk

Arviointiohje

Työnohjaaja arvioi psykologin tai psykologiharjoittelijan suoritumista kunkin maan ammatillisten ja kansallisten sääntöjen ja perinteiden mukaisesti. Arvioinnissa suositellaan käytettäväksi neljää eri kompetenssitasoa 1–4.

1	2	3	4
Perustiedot ja -taidot ovat olemassa, mutta pätevyys ei vielä ole kehittynyt riittävästi	Tehtävien suorittamiseen vaadittava pätevyys, mutta tarvitsee ohjausta / opastusta	Pätevyys suorittaa tehtäviä ilman ohjausta tai opastusta	Pätevyys suorittaa monimutkaisia tehtäviä ilman ohjausta tai opastusta

Tärkein ero on tasojen 2 ja 3 välillä. Ohjattavan käytännöllisen pätevyyden ja kompetenssien tulisi olla tasoa 3 tai 4, jotta hän voisi työskennellä itsenäisesti ko. toiminta-alueella.

Arvioinnin tulos merkitään numeroina taulukkoon käyttäen kompetenssitasoja 1–4.

Kompetenssit ja ammatilliset toiminta-alueet, joista ei ole näyttöä, jätetään arvioimatta.

Ammatilliset kontekstit ja toiminta-alueet

Kompetenssit	Terveystieteiden ja kliininen psykologia	Koulutus- ja kasvatusektori	Työ- ja organisaatio-psykologia	Muu (mikä)
Tavoitteiden määrittely				
Psykologinen arviointi				
Toiminnan kehittäminen				
Interventiot				
Oman toiminnan arviointi				
Kommunikaatio				
Muut ko. alueella tarvittavat taidot				

Yleisarvio ohjattavan pätevydestä itsenäiseen ammattitoimintaan vähintään yhdellä ammatillisella toiminta-alueella:

Pätevä

Ei vielä pätevä

Päiväys

Työnohjaajan allekirjoitus